

Nataliia Bakulina,

Ph.D

Senior Research Fellow

Laboratory teaching Russian language and languages of other ethnic minorities
Institute of Pedagogy of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kiev

הערכת הישגים לימודיים בעברית כשפה נוספת בבתי ספר יסודיים באוקראינה

משנת 1989 התחילה להתפתח מחדש מערכת החינוך היהודית בברית המועצות לשעבר יחד עם התפתחותה של הקהילה היהודית בכלל, בפרט באוקראינה. בעקבות זאת נוצרה מחדש האפשרות ללמוד עברית, תולדות עם ישראל, מסורת יהודית וגם ספרות. היום בבתי ספר יהודיים באוקראינה הוראת העברית נלמדת או כשפת מורשת (כשפה נוספת) או כשפה זרה. רוב התלמידים בבתי הספר הם יהודים, אבל יש גם אוקראינים, רוסים ובני מיעוטים אחרים. תכנית הלימודים קובעת שתי שעות בשבוע לכל הכיתות מא' עד ט'.

הערכת ההישגים של תלמידי בתי הספר בשליטתם בשפה מתבצעת באמצעות מספר סוגים שונים של בדיקות ומבחנים.

הערכה היא מרכיב חשוב בכל תהליך הלימודים, היא גם כלי חשוב המאפשר לעודד את הלומדים בשפה ולהעלות את המוטיבציה שלהם.

בבית הספר היסודי (כיתות א'-ד') משתמשים בארבעה סוגים של הערכת הישגים:

הערכה שוטפת: בכל שיעור המורה מציין את עבודת חלק מיהתלמידים,

הערכה על פי הנושאים: לאחר תום הלימודים בנושא מסוים המורה מקיים מבחן וכל תלמיד מקבל את

- הציון שלו,

- הערכה סמסטריאלית,

– הערכה שנתיית.

כדי להעריך את שליטת התלמידים בשפה אנחנו משתמשים בכמה שיטות שונות כגון:

בעל פה (בצורת ריאיון או בצורת סיפור);

בכתב (חיבור, שחזור, הכתבה, טסטים);

מבחנים אחרים (פרויקטים, בניית תכניות, דגמים).

הישגי התלמידים נבדקים **בצורות פעילות שונות:**

צורה פרטנית (כל תלמיד נבדק בנפרד),

צורה זוגית,

צורה קבוצתית,

צורה פרונטלית.

חשובה גם **הערכה עצמית** של התלמיד.

לפיתוח הערכה עצמית של התלמידים אפשר להשתמש בתיק של הישגים חינוכיים, שבו נרשמים כל ציוני התלמיד על העבודות שעשה במהלך תקופת ההערכה. התיק מציג את הצלחת התלמיד בלימודים ואת קצב התקדמותו.

יש להדגיש כי הערכה צריכה לציין את רמת ההצלחה של התלמיד, ולא את מידת כישלונותיו. הערכת הישגים לימודיים בשפה העברית מתבצעת בהתאם למטרות העיקריות של לימוד השפה: לפתח את כל המיומנויות של התלמיד בעל פה ובכתב ולגבש ידע מסוים על השפה.

הקריטריונים להערכת ההישגים הלימודיים של התלמידים בלימודי השפה העברית מתייחסים למטרות השלב הבסיסי, שבו לומדים תלמידים שאינם שולטים בשפה העברית בכלל או שולטים במידה מועטה מאוד.

הערכת ההישגים הלימודיים של התלמידים בכיתות א'-ב' מתבצעת באופן מילולי, ובכיתות ג'-ד' – לפי סולם הציונים מ 1 עד 12 כפי שמקובל באוקראינה בארבע רמות של שליטת התלמיד בשפה.

כך, בכל רמה יש ציונים מסוימים וקריטריונים להערכה: הציונים מ 1 עד 3 מעידים על שליטה האפסית בחומר הנלמד, הציונים 4-6 – על שליטה חלשה, הציונים 7-9 – על שליטה בינונית, הציונים 10-12 – על שליטה גבוהה במסגרת הנלמד.

הקריטריונים להערכה מסייעים למורים לברר את רמת הידע של התלמיד ושליטתו במיומנויות השפה וגם להפוך אותה לציון מסוים. גם התלמידים יכולים לדעת על מה הם מקבלים ציון זה או אחר. בשיערי העברית שמים דגש בפיתוח כישורי השפה:

האזנה,

דיבור,

קריאה,

כתיבה

ולכן הערכת ההישגים הלימודיים מתיחסת קודם כל לפיתוח הכישורים האלה.

מה מעריכים?

את מיומנויות דיבור (האזנה, דיבור- דיאלוג ומונולוג, קריאה בקול וכתיבה);

את יכולות השפה;

מיומנויות של כתיב נכון (בהתאם למסגרת התכנית);

טכניקה של הכתיבה נכונה.

הערכת הישגים של תלמידים בשפה העברית בהתאם לכיתות (סמסטר ראשון ושני)

כיתה ד'		כיתה ג'		כיתה ב'		כיתה א'		סוגי פעילות
II	I	II	I	II	I	II	I	
+	+	+	+	+	+	+	-	האזנה
-	+	-	+	-	+	+	-	דיאלוג
+	-	+	-	+	-	-	-	הבעה בעל פה (מונולוג)
+	-	+	-	+	-	-	-	קריאה קולית
-	+	-	-	-	-	-	-	שחזור בכתב
+	-	-	-	-	-	-	-	חיבור בכתב
-	+	+	+	+	-	-	-	העתקה

+	-	+	-	-	-	-	-	-	הכתבה
---	---	---	---	---	---	---	---	---	-------

מסקנה

הפיתוח של שיטות מדעיות להערכת הישגי התלמידים הוא מרכיב חיוני בתהליך החינוכי, במיוחד בהוראת עברית כמקצוע נפרד בבתי ספר יסודיים באוקראינה. הערכת הישגי התלמידים מאפשרת לבחון עד כמה הושגו המטרה העיקרית והיעדים של הלימודים, מהי הדינמיקה של הלימודים, עד כמה חומרי הלימודים מתאימים ליישום התוכנית, ועד כמה מפותחת כל מיומנות בנפרד, ומהי רמת השליטה של הילדים בחומר הנלמד ובכלל בשפה העברית.